

5707

ΝΤΙΜΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΚΤΩ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΑ
ΚΕΦΑΛΑΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΙΟΔΑΠΙΝΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΙΔΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΗ. ΚΑΒΑΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΕΛΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Μ. Γ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ & ΣΙΑ

Ε.Υ.Δ.Π.Ι.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΟΚΤΩ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

**ΟΚΤΩ ΜΕΤΑΦΥ
ΚΕΦΑΛΑΙΑ**

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΑΘΗΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕλληνικής
ΦΙΛΟΣΟΦίας
ΦΙΛΟΣΟΦίας Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

E.Y.ΔπλΣΚ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

N. K. Φ.
30.9.82

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΑΣΜΩΝ, Έκδ. οίκος Γ. Βασιλείου, 1932.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΓΟΥ ΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΒΑΓΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

E.G.D της Κ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΝΤΙΜΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΚΤΩ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΑ
ΚΕΦΑΛΑΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

1938

Εκδοτικός Οίκος Μ. Βασιλειού και ΣΙΑ
Οδός Σταδίου 48 - Αθήνα

Ε.γ.δ της Κ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ ΑΥΤΟ

ΕΚΑΤΟ ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΤΥΠΩΘΗΚΑΝ Σ^ο ΑΡΙΣΤΟ
ΣΑΤΙΝΕ ΧΑΡΤΙ ΑΡΙΘΜΗΜΕΝΑ 1-100. Η ΣΤΟΙ-
ΧΕΙΟΘΕΤΗΣΗ ΕΓΙΝΕ ΣΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ
ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΑΡΝΙΩΤΗ — ΣΕΡΓΙΑΔΗ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ Γ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗ ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΤΩΝ 10 ΕΛΖΕΒΙΡ. Η ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΤΕΛΕΙΩΣΕ
ΣΤΙΣ ΕΙΚΟΣΙ ΠΕΝΤΕ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΧΙΛΙΑ
ΕΝΝΙΑΚΟΣΙΑ ΤΡΙΑΝΤΑ ΟΚΤΩ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΦΙΛΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΛΗΣΗΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΟΜΟΤΗΣ ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΛΑΖΑΡΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

*Αντίτυπο *Αριθμ.

Ε.γ.δ της κ.π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

<i>Πρόλογος</i>	<i>Σελ.</i>	7
Κεφ. Α.—<i>Εἰσαγωγή. Τὸ θέμα καὶ ἡ μέθοδος.</i> § 1 ᾧδες 6	»	9
Κεφ. Β.—<i>Ἄρχη καὶ Δημιουργία.</i> § 7 ᾧδες 10	»	29
Κεφ. Γ.—<i>Τὸ πρόβλημα τῶν χωρῶν.</i> § 11 ᾧδες 13 . . .	»	39
Κεφ. Δ.—<i>Γενικὴ ἴδεα τοῦ Σύπλαντος. Ἡ μορφὴ τοῦ κόσμου καὶ ἡ σημασία τῆς παγκόσμιας ζωῆς.</i> § 14 ᾧδες 19	»	51
Κεφ. Ε.—<i>Ἡ μοῖρα καὶ ὁ χρόνος.</i> § 20 ᾧδες 24	»	71
Κεφ. Ζ.—<i>Ἐξέλιξη, προέλευση καὶ προορισμὸς τῆς ἐπίγειας ζωῆς.</i> § 25 ᾧδες 29	»	85
Κεφ. Ζ.—<i>Ἡ ψυχὴ καὶ ὁ σφαῖρα τῆς συνειδήσεως.</i> § 30 ᾧδες 33	»	105
Κεφ. Η.—<i>Ἡ μορφὴ τῶν πολιτισμῶν καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἴστορίας. Συμπέρασμα.</i> § 34 ᾧδες 37	»	119

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: AN. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.γ.Δ πλ.Κ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ βιβλίο αὐτό⁽¹⁾, μόνο περίπου θέμα ἐργασίας ἐνδεικτούμενον—καὶ προσωδικὴ βέβαια—ἐκφραση μᾶς φιλοσοφίας τῆς ζωῆς, ποὺ ἡ ἀπλότητά της καὶ ἡ διαύγειά της εἶναι ἀμεσῶς αἰσθητές. Οἱ κεντρικὲς ἴδεες εἶχαν παρουσιαστεῖ μὲ καθαρὲς γραμμὲς στὰ μάτια μου ἀπὸ τὸ φθινόπωρο τοῦ 1934. Τότε διεμόρφωσα τὸ πρῶτο βραχὺ σχεδίασμα ποὺ ἔμελλε νὰ μείνῃ ἡ καλλίτερη καὶ ζωηρώτερη ἐκφραση τῶν πρώτων αὐθόρυμητων σκέψεων ποὺ τὸ ἐνέπνευσαν. Τὸ ἐπόμενο φθινόπωρο εἶχα συντάξει τὸ πρῶτο δριστικὸ σχέδιο καὶ παρέδωσα τὸ χειρόγραφο στὸ τυπογραφεῖο. Ἄλλ’ ἡ ἐκτύπωση ἐσταμάτησε, γιὰ λόγους ποὺ εἶναι περιττὸ νὰ ἀγαφέρω, μόλις τέλειωσε τὸ πρῶτο τυπογραφικὸ φυλλάδιο. Ἐκράτησα τὸ χειρόγραφο ἵνα δλοκήρῳ χρόνῳ καὶ μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ἐμελέτησα μιὰ ἀκόμη φορὰ τὰ προβλήματα,—ἀφοροῦ ἐνδεικτικὸς πλήθους ἀνυποψίαστων ποὺν ἐργασιῶν, σχεδιασμένων πιὰ καὶ ὠριμων στὸ πνεῦμα μου,—ξανακοίταξα τὸ κείμενο, ἐπεξεργάστηκα ἡ συνώψισα ὠρισμένα σημεῖα του, συμπλήρωσα ἡ φάντα κάποιες ἐδῶ κι ἐκεῖ λεπτομέρειες, ἐπλούτισα—μὲ κίνδυνο νὰ καταστρέψω τὴν ἐνότητα τοῦ ὕφους του καὶ τὴν αὐστηρή του συνέχεια—τὴν ἐποπτικὴν ἐκθεσην τῶν προβλημάτων μου μὲ τὰ μέσα ποὺ διαθέτω σήμερα. Στὸ διάστημα αὐτὸν ἐγραψα μερικὰ ἀκόμη συμπληρωματικὰ κεφάλαια, χρησιμοποιώντας τὸ πλῆθος τῶν σημειώσεων καὶ τῶν σχολίων ποὺ ἦταν σκορπισμένα στὰ βάθη πολλῶν θηκῶν καὶ φακέλλων, λογαριάζοντας νὰ τὰ προσθέσω στὸ βιβλίο ποὺ ἔχετε κάτω ἀπὸ τὰ μάτια σας. Ἄλλὰ τὰ κεφάλαια αὐτὰ μοῦ φάνηκαν πῶς ἔδιναν ἓνα δυσανάλογο πλάτος ἐκθέσεως σ’ ὠρισμένα προβλήματα καὶ δτὶ ἀφαιροῦσαν τὸ ἔργο ἀπὸ τὸ ἀρχικό του πλαίσιο ποὺ μακρὺς σκέψεις καὶ ἀδιάκοπα σκυψίματα τὸ εἶχαν κάνει γιὰ μένα ἀπαραβίαστο. Τ’ ἀφησα λοιπόν, δχι χωρὶς λύπη, γιὰ νὰ περιληφθοῦν σ’ ἓνα χωριστὸ βιβλίο μαζὶ μὲ ἄλλες ἀδελφὲς μελέτες.

(1) Ἐδημοσιεύτηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ περιοδικὸ «Νέα Γράμματα» (1936, φυλ. 5-12) μὲ ἀφιέρωση πρὸς τὸν κ. Γιωργὸ Κ. Κατσίμπαλη γιὰ τὴν ἀγάπη του πρὸς τὰ ἔργα τῆς νέας πνευματικῆς γενεᾶς.

"Ετοι γεννήθηκε, μέσα ἀπὸ ἀδιάκοπες ἐσωτερικὲς ἢ ἔξωτερικὲς ἐπεμβάσεις, τὸ βιβλίο αὐτό,—βραχὺ σχεδίασμα μιᾶς σκέψεως ποὺ ἀγκαλιάζει τὰ πιὸ μεγάλα προβλήματα τοῦ εἶναι καὶ ποὺ κλίνει, γιὰ μένα,—θὰ μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ τονίσω τὴν ἐσωτερική μου πεποίθηση ποὺ εὕχομαι νὰ μὴν εἶναι προσωρινή,—μιὰ βεβαιότητα δπού δὲν μπορεῖ νὰ πέσῃ ἢ σκιὰ ἀμφιβολίας.

"Ἐλπίζω πῶς θὰ σκύψετε ἐπάνω τὸν χωρὶς τὶς προκαταλήψεις τῆς σκέψεως καὶ τοῦ αἰσθήματος ποὺ τόσο συχνὰ ἐμποδίζουν τὴν εὐθυχοισία μας. Ἐὰν ὑπάρχουν περισσότερες ἀπὸ δύσες πιστεύω ἀτέλειες,—τόσο φυσικὲς σ' ἔτα πρῶτο προσωρινὸ σχεδίασμα,—ἄς μὴν ξεχνοῦμε πῶς διαμαρτυροῦμες δὲν μπορεῖ νὰ φθάσῃ ἀμέσως στὴν ἄκρη τοῦ θέματός του,—ἔνθες γιγάντιου ἀληθινὰ θέματος ποὺ λυγίζει καὶ τὴν πιὸ δυνατὴ προσπάθεια,—καὶ πῶς δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸν ἀθλὸ τῆς δριτικῆς διατυπώσεως τῶν ἰδεῶν του. Μὲ δλες του ἐξ ἄλλου τὶς πιθανὲς ἢ προφανεῖς ἀτέλειες τὸ βιβλίο αὐτὸν εἶναι σήμερα τὸ πρᾶγμα τὸ πιὸ ἀγαπητὸ τῆς ζωῆς μου. Καὶ τὸ ἀποχαιρετῶ μὲ συγκίνηση ζωηρὴ καὶ πολὺ βαθειά. Πίσω ἀπὸ κάθε σελίδα ὑπάρχει γιὰ μένα ἢ ἀράμινηση μακρῶν σκέψεων καὶ προσπαθειῶν, συνεχῶν ἀγώνων, ἐλπίδων καὶ διαψεύσεων ἐλπίδων, δισταγμῶν καὶ ἀδιεξόδων. Καὶ καθὼς δὲν ἐκράτησα σημειώσεις αὐτῆς τῆς ἐσωτερικῆς ἴστορίας, οὕτε κάν στὸ ἰδιαίτερο ἡμερολόγιό μου, θὰ μείνουν ἵερες καὶ ἀπαραβίαστες σὲ κάποια ἀγαπημένη γωνιὰ τῆς προσωπικῆς μου μνήμης . . .

Ντίμης ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ.

*Αθήνα, Δεκέμβριος 1936

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΤΟ ΘΕΜΑ ΚΑΙ Η ΜΕΘΟΔΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΗΣ: AN. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.γ.δ της Κ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΟΚΤΩ ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: AN. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ε.γ.δ πς κ.π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006